

ՏԵՏԻ 11

1888

ՀԱՏՈՐ Է

ԳԵՂՋՈՒԿ ՄԱՆՆԵԻԿ

Աչօք անթարթ
Սըրտով հանդարտ,
Ժայռի մ'ետեւ անփառունակ
Նըստած պշնում եւ շարունակ .

Թռչուն մ'անդին
Իւր եռանդին
Ձափ դընելու չունի հընար .
Սահման չունի՞ն երգ ու քընար .

Սոխակք զարթի՛ք .
Ծաղկազարդիք
Ահա ծառեր տան ձեզ հրաւէր ,
Ձեր լռութիւնն ալ չը՛բաւէր .

Տուաւ արեւ
Վերջին բարեւ .
Հորիզոնին բայց ի վերայ
Ոսկեշղարշ մի կերերայ .

Տեսէք ան տեղ
Իբրեւ կանթեղ
Ոսկեգերիկ արծաթ ամբեր
Կը տատանին յոյժ անհամբեր .

Այն ջրին քով
Իւր սրինգով
Հովուակն երգեց արագ արագ ,
Ոչխարք Թողին իւրեանց հարակ .

Ի սոյլ մանկան .
Յուղի անկան ,
Եւ մայեցին բոլոր խաշինք ,
Շան հաջելուն չը կայ դաշինք :

Ոչխարս անշուշտ
Փոքրիկն իւր կուշտ ,
Անոնց հետը կուգայ յուշիկ ,
Գառին տալու կամն անուշիկ :

Ահա ժամէն
Կելլեն ամէն ,
Եւ գիւղակին մուխերն բոլոր
Շրջան կընեն ոլոր մոլոր :

Հերի՛ք այս նիստ
Եւ այս հանգիստ .
Վազեմ երթամ մօրըս քովը ,
Ոչխարս կ'եմ իմ ձեռքովը :

Հա՛ միտքս եկաւ ,
Պէտք է հարկաւ
Որ այս ծաղկանց գէթ մի քանին
Թողում եղբօրս գերեզմանին :

Ո՛հ , անդադար
Պիտի խընդար ,
Եւ ոչխարիս ուտէր կամէն ,
Եթէ մեռած չըլար արդէն :

Խեղճ Արմենակ
Մեռա՛ր մինակ .
Բայց հրեշտակներ որ միշտ կերգեն ,
Կըսէ հանիս , քո ընկերք են :

Ես ալ մի գէր
Ունիմ ընկեր .
Ձիս երբ տեսնէ գիրկըս դիմէ
Դողդոջ ձայնով գոչէ մէ՛կ մէ՛ .

Գառնուկս ծաղկանց
Ձունի նախանձ .
Ուստի եղբայր , անուշ Արմէն ,
Ձեզի կուտամ ծաղկունքս ամէն :

Մարգուհան

Զ. Թ. ԳԱՅԱՆԱՆ

ՄՈՒՐԱՅԿԱՆԻՆ ՈՐԴԻՐԸ

Շատ արուեստներ կան որոց՝ ամենաաղքատն իսկ կարող է ձեռք զարնել իւր հացը շահելու և իւր կին ու զաւակունքը սնուցանելու համար։ Մարդ երբ ուշիմ ու խնայող է, աշխարհիս մէջ միշտ կը յաջողի։ Ահաւաստի զայս կ'ապացուցանէ ժան-Բրատէլի որդւոց պատմութիւնը։

Ժան-Բրատէլ ծեր զինուոր մ'էր, այնչափ աղքատ, որ մի քանի տարի առաջ մատակարար զիւղերը ողորմութիւն մուրալու համար դռնէ ի դուռն շրջիլը կը տեսնուէր։ Այժմ ծերունին Բրատէլ մեծ թիկնաթոռի մը վրայ կը հանգչի. երբէք չնեղնուիր և մէկը չլիտէ թէ ինչպէս այս հանգստութիւնը գտաւ։ Մին կ'ըսէ թէ հօրենական ժառանգութիւն մը ստացաւ։ Մին կ'ըսէ թէ գանձ մի գտաւ, մի ուրիշը թէ՝ կախարդ մ'է։ Ես ինչըլլալը գիտեմ և ահա ձեզ պիտի պատմեմ։

Ժան-Բրատէլ երեք որդի ունէր, զորս հակառակ իւր աղքատութեան, լաւ կերպով դաստիարակեց, որովհետեւ անոնց բարի խրատներ և բարի օրինակ և եթ կուտար և միշտ հոգ կը տանէր զանոնք դպրոց զրկելու։

Օր մի ըսաւ անոնց. « Զաւակներս, ես մուրացի, որովհետեւ իմ հիւանդութիւններս աշխատութիւնը ինձ անկարելի ըրին։ Բայց պէտք չէ որ մէկը մուրաց երբ կարող է ուրիշ կերպով ընել, և ահա դուք բաւական մեծ էք ձեր օրական հացը անձամբ ձարելու համար։ Դուն, Պետրոս, 14 տարեկան ես և աղէկ աչքեր ունիս, գործ փնտռէ։ Դուն, Գարրիէլ, 13 տարեկան ես և աղէկ բազուկներ ունիս, գործածէ զանոնք, Դուն, Փէորգ, 11 տարեկան ես և աղէկ սրունքներ ունիս, օգուտ քաղէ անոնց։

մէ։ — Բայց, պօռացին երեք պատանիք, ինչ կուզէք որ ընենք։

Ժան-Բրատէլ պատասխանեց նոցա. « Դիտեմոր մեք ոչ գետին ունիմք մշակելու, ոչ անտառ՝ տապալելու և ոչ ալ հօտ՝ առաջնորդելու. բայց կան շատ բաւեր որք կը կորսուին առանց մարդ զանոնք շահագործելու, և յորոց՝ մարդ կարող է քիչ մը հնարքով օգուտ քաղել։ Ես զայս ձեզ պիտի ցուցնեմ, և եթէ ստակ վաստկիք, զայն միայն ձեր պիտոյից համամատ գործածեցէք, և խնայեցէք ապագային համար։ Եւ եթէ այն աստիճան հասնիք որ կարող ըլլաք զձեզ կերակրել և օրը 15 սանդիմ աւելցնէք, ձեզմէ իւրաքանչիւրն, ի վերջ տարւոյն, գրեթէ 50 Փրանք հաւաքած պիտի ըլլայ։ 10 տարուան մէջ այս պիտի կազմէ առաւել քան 500 Փրանք որք ձեզ պիտի վերաբերին։

Յայնժամ ժան-Բրատէլ իւր երեք որդւոցը հետ ճամբայ ելաւ։ Անոնց իբրեւ անօգուտ նետուած ոսկրները ժողվել տուաւ, որպէս զի ամենէն մեծերն ծախէ ճախարակագործած, որք անոնցմով տեսակ տեսակ գործեր կը շինեն, և միւսներն՝ մշակաց իւրեանց արտերն պարտացնելու համար։ Անոնց ժողվել տուաւ ապակոյ կտորներն, զորս ապակոյ գործարանաց մէջ կը վերաշինեն, և հին երկաթեղէնները՝ զորս երկաթագործք կը գործածեն։ Ամառը զանոնք ստիպեց որ վարդի տերեւներ և շամբկի ծաղիկներ ժողվեն, զորոնք դեղագործք մեծ գնով գնեցին։ Դեղագործք՝ երկտասարդ Բրատէլները քաջալերելու համար, անոնց ցուցուցին գիւղին ամէն բժշկական տուններն որոց պէտք ունէին և այսպէս օգնեցին նոցա շահն աւելցընելու։

Նոքա ժողովեցին նաև կովու բուրդեր

և ձիու ձարեր ու մագեր, երբ կրնային անոնցմէ քիչ մի երկարներ գտնել: Պատասխանաբարձք կովին բուրդը կը գնէին. թամազործք, կատասաբործք և աթուռ շինողներ կը գնէին ձիու ձարերը և կեղծ մազ շինողներ կը գնէին ձիու մազերը: Այս ամենը ստակ կը շահէր, առանց ուրիշ բան մի պահանջելու բայց միայն դիւրին աշխատութիւն մի: Կը փնտռէին նաեւ խողի ստեւ խողանկաբործաց համար և մեռած կենդանեաց աղիքներ՝ զորս կը մաքրէին և կը չորցնէին նուագարանաց լարի արուեստագործաց համար: Երբոր իրենց մոխիր կուտային, զանոնք օճառավաճառաց կամ լուացարարաց կը տանէին իրենց լուացքին համար: Բոլոր գտած բրդի և կտակի ցնցոտիները կը ծախէին թղթագործաց: Վերջապէս չէին թողուր որ կորսուի գրիչ մի որ կրնար գրելու համար գործածուիլ և կամ կըրնար բարձի մի աղուամագլին մէջ մտնել: Այս կերպով իրենց փոքր շահն օր քան զօր կ'աւելուր:

Երբ աշունն եկաւ, գործ չպակսեցաւ երեք պարոնայց: Ամենայն ուրեք, ուր հրաման կ'ստանային, կը քաղէին վայրենի պտուղներն յորոց՝ կարելի է քացախ և այլ օգտակար բաներ շինել: Անտառաց մէջ մեծ քանակութեամբ կը ժողվէին վայրի կաղին, խոզկաղին, կնձնիի կուտ և նման պտուղներ, յորոց կ'ստանային մեծ գներ, ըլլայ անտառապահներէն, ըլլայ ընդավաճառներէն:

Հնդիկ մշկամիրգերով տոպրակներ կը լեցնէին, և զանոնք աղօրիք կը տանէին, ուր ջաղացպանն կը ծաղրէր զանոնք կարծելով թէ նախ կ'ուզէին ուտել այս դառն ալիւրը. բայց ժան-Բրատէլի որդիքը թող կուտային որ նա խնդայ և կը ծախէին իւրեանց ալիւրն գրականութեաց, ստուարաթուղթ շինողներու և այլ գործաւորաց որք սոսինձ կը գործածեն:

ՄԿՐՏԻՁ Ս. ՊԱԼԵԱՆ

Մնացեալն յաջորդ բոլով

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ոյ որ խոր մարմինը կը սիրէ պէտք է որ

նորս հոգ տանի

(Շարունակութիւն տես տեսար 10)

Այս գործիքը մորթին գեղծերն են, որ անդադար կը վազցնեն քրտինքը մարմնոյ մակերեւոյթին վրայ, չքրտնիլ կարծած ժամանակինդ իսկ, անգգալի արտաշնչում մը, թեթեւ թացութիւն մը կը թրջէ ձեր մարմինը և չոգիանալով կը պաղեցունէ զայն: Այս չոգիացումն շարունակութեամբ, յարատեւ պաղութիւն մը կ'արտադրուի որով մեր ջերմութեան աստիճանը սքանչելապէս կը կանոնաւորուի:

Եթէ արտաքին օդը կիզիչ ըլլայ, եւ կամ շարժումը՝ այրումը փութացնէ այնպէս որ մարմիններն թէ՛ դրսէն թէ՛ ներսէն, որոշեալ սահմանէն աւելի տաքնալու վտանգին ենթակայ ըլլայ, անմիջապէս վտանգին առջեւ առնելու համար, քրտինքի գործիքը իւր գործունէութիւնը կը կրկնապատկէ, ջուրը կը վազէ մեր մարմնոյն վրայ, և չոգիանալով՝ արտաքին կամ ներքին չափազանց ջերմութիւնը կը ջնջէ: Ընդհակառակն երբ օդը ցուրտ է, արտաշնչումը փոքրագոյն աստիճանի կը վերածուի և թոյլ չտար բառնալ մարմնէն այն թանկագին ջերմութիւնը որ ի նմա կ'արտադրուի: Կը տեսնեք ուրեմն որ մորթին այս երբորդեքը միւս երկու դերերուն չափ գլխաւոր է. եթէ մորթը այս դէպքէ կատարէ, մարմնոյ ջերմութեան աստիճանը կը խառնակի, կը տատանի վտանգաւոր կերպով և կեանքը կը վտանգի:

Արդ որպէս զի մորթը լիովին կատարէ այս անհրաժեշտ պաշտօնը, հարկ է որ ոչինչ արգելք ըլլայ քրտանց հոդման և չոգիացման. պէտք է որ մորթը կատարելապէս մաքուր ըլլայ, բոլորովին զերծ կեղտի անթափանցական խաւէն, որ մորթը կը պատէ քանի մը օրէն եթէ ժամանակին դարման չտարուի:

Դարմանը՝ յաճախ և խնամով մորթը լուալն է, որպէս զի ազատելով այն աղ-

տի ծեփէն որ հետզհետէ կը կազմուի , կարող լինի արտաքին օդին հետ ազատ , ուղղակի շօշափման մէջ ըլլալ :

Սօսինք նախ առաւօտեան գլխու եւ ձեռաց լուացման վրայ , որ կը կոչուի յարգարանք :

Յաճախ ձեր հասակին մէջ անխնամ կը թողուի այս , մանաւանդ ձմեռը , կան տղայքներ որ կը վախճան պառ ջուրէն և իրենց մատերուն ծայրովը կը լուացուին . կը յուսամ որ դուք անիոյթ չէք գտնուիր այս մասին , ըստ որում սորվեցաք մորթին ունեցած պաշտօնը և դայն միշտ թափանցական պահելու հարկաւորութիւնը : Պէտք է ամէն առաւօտ առատ և խիստ պաղ ջրով լուալ երեսը , վիզը , ականջները և եթէ հարբուի չէք թեւերը և կուրծքը : Այս առատաշուր լուացքը իսկոյն այնչափ հաճոյ կ'ըլլայ , այնչափ առողջարար՝ որ մէկ քանի օրէն վերջը չէք կրնար ետ կենալ այս սովորութենէն : Շաբաթը երկու անգամ գլուխնիդ օձառով լուալու է . այս միջոցը թոյլ չտար մաղերուն թափուիլը և կը հեռացնէ զգուրի հիւանդութիւններ , որպէս ոջիւններն կամ քոսութիւնը :

Էական կէտ մը որոյ մասին ձենէ շատերը անհոգ են , ախպրներու մաքրութիւնն է . կախող վրձինով մը , որ մէկ քանի զրուշ կ'արժէ , պէտք է ամէն առաւօտ ականջնիդ շփէք և լուաք եթէ վրձին փափաքիք որ առողջ և զօրաւոր ականեր ունենաք : Ձեր ակռայները դեռ մատղաշ , գեղեցիկ են , բայց մի՛ կարճէք որ միշտ այսպէս պիտի մնան . ըզդուշացէ՛ք , շատ չանցած , եթէ խնամք չտանիք , պիտի սենան , աւրուին և սարսափելի ցաւեր պատճառելէ յետոյ , մի առ մի թափին : Երբ ակռայ չկայ կէրակուրներն մանրելու համար , ստամոքսը հիւանդութեան կ'ենթարկի : Իսկ ձեռքերն լուալու էք աճառով ամէն անգամ որ աղոտտ են , ամէն անգամ որ աշխատած կամ խաղացած էք . վարժութեցէք երբէք չ'ուտել կամ չ'առելիլ , և կամ ձեր ծնողաց և դաստիարակաց առջև չներկայանալ առանց ձեր ձեռքերը առաջուրնէ լաւ մը լուալու : Եթէ ձեր երեսը և ձեռքերը լուացուած , ձեր ըզ-

գեստները մաքուր և մաղերնիդ սանտրուած ըլլայ կրնաք ամենուն առջև ներկայանալ : Բայց բաւական չէ երեսնիդ , վզերնիդ և ձեռքերնիդ լուալ , ամբողջ մարմինն ալ ստէպ լուալու է : Դուք որ երկտասարդ և կայտառ էք , գոնէ շաբաթը մէկ անգամ ամբողջ մարմիննիդ լուալու էք պաղ ջրով , առ այս տաշտ մը և խոշոր սպունգ մը պէտք է . միայն թէ շատ արագութեամբ լուացուելու է . սրբուելու է և իսկոյն հագուելու է պաղ չառնելու համար . պաղ լուացումը կէս ժամէ աւելի տեւելու չէ : Եթէ՛ ամառը թէ՛ ձմեռը ընկելու է և եթէ՛ կրնաք ամէն առաւօտ ընել աւելի աղէկ : Փոխանակ մսկոտ ըլլալու այդ լուացումները զձեզ ցուրտին պիտի վարժեցունեն , հարբուիք պիտի վանեն եւ զձեզ պնդակազմ և կտրիճ տղայքներ պիտի ընեն : Մի՛ վախճաք երբէք պաղ ջրէն , մանաւանդ սիրեցէք զնա , զի մեր լուազոյն բարեկամն է . զմեզ մաքուր , կորովի և անվեհեր կ'ընէ : Ամառը շատ լաւ բան մ'է պաղ բաղնիք մտնել ծովու կամ գետի մէջ , ուր լողալ ալ կը սորվիք . մի՛ մոռնաք սակայն որ ծովու բաղնիքը առողջարար ըլլալու համար պէտք է որ կարճատեւ ըլլայ . ջրէն ելնելու է պաղութիւն զգալնուդ և ականջներնիդ իրարու զարնուելուն պէս : Յիշեցէ՛ք մանաւանդ հետեւեալը . Պէտք չէ երբեք բաղնիք մտնել կերակուրէն անմիջապէս վերջը : Եթէ այս էական կանոնը մոռնաք՝ կրնայ ըլլալ որ կեանքը վրայ տաք . պէտք է գոնէ երկու ժամ անցնի կերակուրէն վերջը և այնպէս ծով մտնել :

Միով բանիւ , տղայքս , խնամեցէ՛ք ձեր մորթը , զով , մաքուր և կայտառ պահեցէ՛ք դայն : Եթէ պատշաճութեան , պարկեշտութեան համար չէք ըներ զայն , գոնէ շահու համար ըրէ՛ք , վասն՝ զի ձեր կեանքը անկէ կ'ախուսն ունի :

Գառըզիւլ ՅՈՎՍԷՓ Մ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Շարսնակէլի

ԳԻՏԱԿԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔ

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԴԱՌՆԱԼԻ ՄԸ

Սոյն զուարճալի փորձը կատարելու համար, առէ՛ք սո՛ւնիկ խից մը որոյ մէջ հաստատեցէ՛ք ծայրը դուրս ցցուած ածեղ մը, և կտոր մը թուղթ: Սովորական նամակի թուղթն կրնայ օգտակար լինել: Կտրեցէ՛ք զայն տալով նմա Ե—7 հարիւրերորդամէթը երկայնութիւն եւ 1 հարիւրերորդամէթը լայնութիւն, զայն չորս անգամ ծռենէ՛ղ վերջ կ'որոշէ՛ք

կեղրոնն և թեթեւ կերպիւ երկու հակառակ ծայրերն վեր կը վերցնէ՛ք անկիւններ կազմելով: Ապա հաստատեցէ՛ք զայն ասեղին ծայրին վրայ հաւատարակչիւ պահելով իւր դրից մէջ երբ կատարեալ անշարժութիւն մ'ստանայ, ձեռքի հարուածով մը շօշափեցէ՛ք զայն և իսկոյն պիտի սկսի դառնալ և շարժման արագութիւնը երբեմն խիստ մեծ պիտի լինի: Շատ մը անձինք այս փորձութիւնը կենդանային մագնիսականութեան կը վերագրեն, բայց բնագիտա-

կան տեսակէտով բացատրութիւնն կարի դիւրին է: Ընկ օդն է որ տաքնալով ձեռաց շօշափմամբ, վեր կը բարձրացնէ և կը դառցնէ թուղթին ծայրը ներգործելով անկեանց վրայ որք խոտորնակ կը ներկայանան նորա ուղղութեան:

Թուղթն կրնայ տարբեր ձեւերով եւս կտրուիլ: Կրնայ ըլլալ շրջանակաձեւ և նկարեալ այլազան գոյներով կեղրոնէն սկսեալ մինչ ցըրձագիծն: Եւ ի վերջոյ, տալով նմա ի շնորհս մկրատի մը, ղեկի մը ձեւն, կրնայ մեծ դիւրութեամբ չարժիլ: Նկատեալ մասերն յառաջ կը բերեն յայնժամ սիրուն տեսարաններ:

Լա Նաթիւս

Մ. Դ. ՄՈԶԵԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԸ

(Շալուսնակութիւն, անս տեսք 10)

Բացաւ նա փոքրիկ գիրք մը լի պատկերներով ու տուտ առաջին դասս: Երեք ամէն յետոյ, կարողացայ շիտակ կարգաւ: Որպիսի վշատութեամբ անցայ սոյն երջանիկ արդեանց հասնալէ առաջ, բնաւ չեմ մոռցած: Ամիսփեղ և կեղրոնացնել բոլոր մտադրութիւնս սոյն փոքրիկ սեաւ նշաններուն վրայ որք վայրկեանէ վայրկեան անծանօթ կերեւէին ինձ, նոսկալի փորձ մ'էր սա առոյգ բընաւորութեանս համար: Ալիս կուսուցանէր ինձ, մայրս զիս կը քաջալերէր, կօդէր, հազար անմեղ խաղերով կը բոսեցնէր զիս հետաքրքրութիւնս շարժելու ու կատարել համար, կը զոհանար զիս նեղելէ, յոգնեցնելէ և դիտմամբ կերկարած գէր զբօսանքներս: Նոյն հիանալի համբերութեամբն, ինձ գրել սորվեցուց, ձեռացս մէջ քրիստոնէական մը դրաւ, բառ առ բառ բացատրեց: Կարելի եղա-

ծին չափ զիս աղատութեան մէջ թողնով, ուսմամբ զիս կը վարձատրէր: Ալիս ճշդութեան, հնազանդութեան, փութանջանութեան տիպար էր: Հակառակ բարութեան և գորովանաց այդ կրկնակ հոսանքին, սոյն ամենաթեթեւ լուծին ներքեւ սկսած էի յողնիլ: Գրեթէ անդամադրելի փորձեր կընէի վերստին ստանալու այն բացարձակ աղատութիւնն զոր կը շնորհէր ինծի Ռոզալի յանդուգն վեհանձնութեամբ: Երբ կարողացած էի փոխանակել մուսըլման շրջադեպստս կտաւէ հին հանդերձներէս միոյն հետ զոր աղախինս խնամօք պահած էր, և կոստոնստի այծեամբ նման պարտիզին կանաչ խոտերուն վրայ կարծես թէ ինքնիրմէս դուրս կենէի: Տիկին Ֆէռվիլ կը ժպտէր տեսնելով արարքս, և կսպասէր առանց նեղելու զիս իմ կատարելութեանս:

Մօրուս ինք իւր ձեռօք իւր զաւակաց կրթութեանը հոգ կը տանէր: Զիս իւր անդրանիկ դուստրն կը կոչէր, ու ամէն պարագայի մէջ փորձով կը ցուցնէր թէ սա մի ունայն տիտղոս չէր: Կուզէր նա միայնակ անցուցած տարիներուս փոխաբէնն հատուցանել: Կը ցուցնէր մտերմութիւն և խորին սէր, և որովհետեւ անզգայ չէի ես, միտքս դրի ես գործով ցուցնել երախտագիտութիւնս: Ո՛հ իրապէս նա երկրորդ մայրս եղաւ, և ինչ վշտիւ հայեցայ անցելոյն վրայ որոյ հոգին և կեանքն եղաւ նա: Խիստ բառ մը ամէն շարժումս սիրտի ընդմիջէր, չափազանց խստութիւն զիս դէպի ապստամբութիւն պիտի մղէր: Տիկին Ֆէռվիլ մեծ հնարքն ունեցաւ սիրտս գրաւել առաջնորդելու զայն հնազանդութեան և սիրոյ շաւղին մէջ:

Հայրս զիս վանք մը դնելու դիտաւորութիւնն յայտնեց, ամիքելու համար կամքս անողորքելի օրինաց ներքեւ: մօ-

րուս ինձ նայեցաւ ու ըսաւ հեղութեամբ:

— Էլիզապէթ ինծի հետ սիրտի ապրի, բարեկամ, ինք չպիտի ինծի ընդդիմանայ, զի նա կը սիրէ՝ զիս:

Որքան հաճոյ եղաւ ինձ սոյն քաղցր խօսքը: Արդէն ամեն ոք գիտէ թէ Էլիզապէթ և Ալիս անբաժան էին:

Ծնողացս վերադարձէն տարի մը յետոյ, առաջին անգամ հաղորդուեցայ: Աշխարհիս ամէն ուրախութիւններէն ոչ մին այսքան անպատմելի տպաւորութիւն մը թողուց վրաս: Բրիստոնէական վարդապետութիւնն ու Աւետարանն, զորս կը մեկնէր ինձ տիկին Ֆէռվիլ սքանչացումէս զիս կը լացնէին: Օրական փոքրիկ գոհողութիւնքն ալ ինծի բան մը չէին երեւնար, կարծես թէ պիտի թռչէի: Նա որ այսպիսի երջանկութեանց վրայ գաղափար չունի, ոչինչ գիտէ ճշմարիտ կենաց վրայօք:

Այս անամպ օրէն յետոյ, ես բոլորովին փոխուեցայ, մանուկն կը լինէր նորահաս աղջիկ, և սնտոի գաղափարներուն կը յաջորդէին իմաստուն խորհուրդներն: Ուսումն ինծի համար եղաւ զրօսանացս ամենասիրելին, և հօրս գուշակութիւնն արդեամբ կատարուեցաւ: մի քանի տարուան մէջ ըստ կարի ամեն բանի հմուտ եղայ: Ռոզալի գլուխն կը թոթուէր ըսելով որ այնքան աւելի չէր ճանչէր իւր Էլիզապէթն ինչ որ տարօրինակ կերպիւ կը հիացնէր հայրս, որքան դիտնականաց յիսերիմ թշնամի Տիկին Գլօթիտի աշակերտը: Կը գրկէի Ռոզալի, խոստովանելով որ դիտութիւնն չպիտի հեղձուցանէր նորա անձնուէր մտերմութեան բարի յիշատակն: Կը պահէր սա ինձմէ իւր գուշակութիւնքն:

Թարգմ. միջ. մաս. ՍԵՊՈՒՋ Գ. ՄՕՋԵԱՆ

(Շարունակելի)

ՊՐԱՅԹԸ ՊՐԻՉ՝ ՊԱՆԴՈՒՆԻՆ

ՊՐԱՅԹԸ ՊՐԻՉ՝ ՊԱՆԴՈՒՆԻՆ

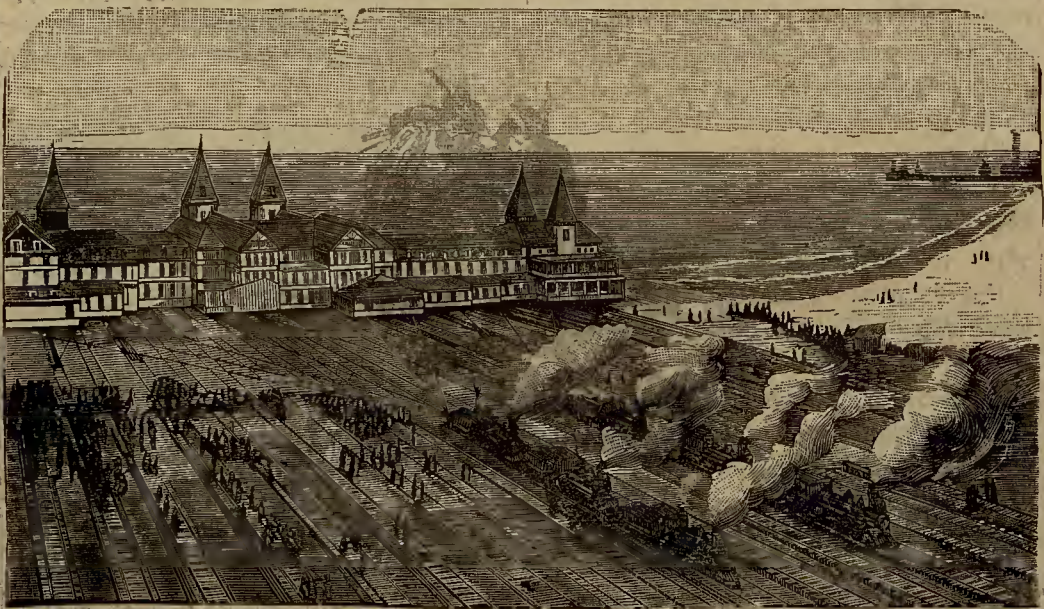
ԻՄԻՍՅԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳՍ

Միացեալ-Նահանգաց մէջ, տեղի ունեցած է հսկայ պանդոկի մը տեղափոխութիւնն որ իւր տեսակին մէջ եղական է։ Սոյն աննման գործողութիւնը ամենամեծ յաջողութեամբ մը կատար-

իւրաքանչիւր կտոր առանձինն տեղափոխել, բայց այս մեծ ծախսեց կարող լինելով՝ Պ. Մ. Օուօլ որոշեց ամբողջ շէնքը տեղափոխել։

Սոյն հեղաքրքրական գործողութիւնը կատարելով համարձակեց էր ամբողջ շէնքը հաստատել տեղափոխիչ գործիներու վրայ, չարժման ենթարկելով վերջինն ինչ որ անհրաժեշտ էր։

Պանդոկին ներքեւ գործեցաւ 0.05

ուած է Պրաքլինեան ընկերութեան տնօրէնին, Պ. Մ. Օուօլի ձեռնամուկ, որուն կը վերաբերի խնդրոյները եւ հղող պանդոկը։

Բօնէյ կղզւոյն վրայ հաստատուած լինելով իրայտալէն շէնքն, ենթակայ դաժնէր քաղաքական ամիսներէ ի վեր ալեաց հոսանքին որ սկսած էր վտանգ ըստ պառնալ վերջերս։ Հարկ էր միջոցներ ի գործ դնել սպառնացող թշնամոյն դէմ որոշուեցաւ շէնքն մասերու լրացնել եւ

մէթր հաստութեամբ լայն եւ մեծ տախտակ, որոյ վրայ կը գտնուէր 24 ուղի, որոյ իւրաքանչիւրին վրայ 5 կառախուսք լինելով ընդ ամէնն նոցա թիւը կը լինէր 120։ Շէնքին ամէն կողմերէն ամրապինդ շղթայներ մեկնելով կեդրոնի մը վրայ իրար միացան թողլով իրենց մէջ անընդունելի թէպէտ տարբեր կերպով և տարբեր գործիներով և մեքենայներով տեղափոխութեան խորհուրդն երեւան ելաւ, բայց միաժայն հաւանութեամբ

Պրուքլինեան ընկերութեան, վերջին որոշումն եղաւ կառախմբոյ գործածութիւնը:

Ապրիլ 3ին մեկնման նշանը տրուեցաւ քանկի ամէն ինչ պատրաստ էր: Կառախումբը սկսան ձգել շղթայներն և ամբողջ շէնքն սկսաւ շարժիլ: Մի քանի վայրկեան ընթանալէն վերջ կեցաւ, ատողձներուն վիճակը քննելու և ճշդելու համար: Ապրիլ 4ին գործողութիւնը շարունակուեցաւ չորս կառախմբով մի-

ՈԳԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԳԵԻԸ

Դերձակ մը և դարբին մը միասին կը ճամբորդէին: Իրիկուն մը, երբ արեւը լերանց ետեւէն մարը կը մտնէր, հեռուէն երաժշտութեան ձայն մը լսեցին, որ երթալով կը շատնար: Ասի տարօրինակ ձայն մ'էր, բայց այնքան աղւոր որ, բոլոր յոգնութիւննին մոռնալով ըսկըսան արագաքայլ դէպի այն կողմը երթալ: Լուսինը արդէն ելեր էր, երբ

Եւ փոքրիկ եակներն սկսան վերստին երգել ու պարել:

այն և շէնքն 72 մէթր ճանապարհ ըրաւ պարզ ուղեւորի մը նման:

Սոյն աշխատութիւնն, առաջին գործողութեան յաջողութենէն վերջ, իրական դժուարութիւններ չպիտի ընծայէ և այժմէն կրնանք վստահիլ ամբողջական յաջողութիւն մը սոյն գործոյն վրայ: Երաժշտութիւնը մեր ընթերցողը կրնան գնահատել:

Լա Նարիւռ

Մ. Դ ՄՈՋԵԱՆ

նոքա բլուր մը հասան, որու վրայ շատ մը պզտիկ մարդեր ու կիներ, ձեռք ձեռքի բռնած, ուրախութեամբ կը սլորէին և հիանալի ձայնիւ կերգէին և այս էր ահա նոցա լսած երաժշտութիւնը: Մէջ տեղ կեցեր էր միւսներէն քիչ մ'աւելի բարձր ծերունի մը, գոյնզգոյն պատմութեան մը հազած և որու սպիտակ մորուքը մինչեւ մէջքը կ'իջնէր: Երկու ընկերք զարմացան մնացին այս պարը տեսնելով: Ծերունին նշան ըրաւ անոնց որ մտնեն, և փոքրիկ պարողները իրենց չրջանակը բացին: Դարբինը առանց վա-

րանեւո՛ւ ներս մտաւ , նորա կռնակը քիչ մը կոր ըլլալով , ամէն սապատողի պէս սաւեա յանդուգն էր : Դերձակը առջի բերան քիչ մը վախցաւ և ետեւ կեցաւ , բայց երբ տեսաւ որ ամէնքը ուրախութեան մէջ են , սիրտ առաւ ու ինքն ալ մտաւ : Շրջանակն անմիջապէս դողուցաւ և փոքրիկ էակներն սկսան վերստին երգել ու պարել : Բայց ծերունին մէջքէն կախուած դանակը առաւ , սկսաւ սրել , և երբ բաւական սրեց , օտարականաց կողմն դարձաւ : Նոքա ահաբեկ մնացեր էին , բայց իրենց անձկութիւնը երկար չտուեց : Ծերունին դարբինը բռնեց և մէկ երկվայրկեանի մէջ նորա մազերն ու մօրուքն անմիջապէս , ապա նոյն բանն ըրաւ նաև դերձակին իրբ գործը լնցուց , րարեկամաբար անոնց ուսին դարկաւ , իբր թէ անոնց ըսելու համար որ շատ աղէկ ըրած էին որ չէին դիմադրած , և անոնց վախը փարատեցաւ : Այն ատեն մատովը ածուխի կոյտ մը ցուցուց անոնց , որ քիչ մ'անդին կեցած էր , և նշան ըրաւ որ գրպանին անով լեցնեն : Երկուքն ալ հնազանդեցան առանց գիտնալու թէ այս ածուխներն ի՞նչ օգուտ պիտի ունենան իրենց : Եւ ճամբանին շարունակեցին , որպէս զի գիշերուան համար պատասպարան մը գըտնեն : Երբ հովիտը հասան , մենաստանի մը զանգակատան ժամացոյցը կէս գիշեր դարկաւ : Գրեթէ նոյն վայրկեանին երգը լսեց , ամէն ինչ աներեւութացաւ և բլուրը միայն մնաց ամայի , զոր լուսինը կը լուսաւորէր :

Երկու ճանապարհորդք իջեւան մը գըտան և իրենց հագուստներովը պառկեցան յարդին վրայ : Բայց յոգնած ըլլալով՝ մոռցան ածուխները գրպաննուն պարսկել : Անտովոր բեռ մը վրանին ծանրանալով՝ սովորականէն առաջ արթնն-

ցան : Զեռքերնին գրպաննին տարին , և աչքերնուն չէին կրնար հաւատալ , երբ տեսան որ նոքա լի էին ոչ թէ ածուխներով , այլ զուտ ոսկւոյ ձոյլերով : Երբ իրենց մազերն ու մօրուքն ալ բուսեր էր նորէն : Յայնմհետէ հարուստ էին , միայն թէ դարբինը , որ բնապէս ընչաքաղց էր , գրպանները աւելի լաւ լեցուցեր էր , և դերձակին ունեցածին կըրկինն ունէր :

Բայց անյաբար մարդը միշտ ունեցածէն աւելին կ'ուզէ ունենալ : Դարբինն դերձակին առաջարկեց որ օր մը ևս սպասեն և վերադառնան ծերունւոյն քով , որպէս զի նորէն ոսկի առնեն : Դերձակը մերժեց աւ ըսաւ . « Իմ ունեցածս բաւ է ինձ : Ես կ'ուզեմ արուեստիս մէջ վարպետ ըլլալ ու նշանաժիւս հետ ամուսնանալ : Նոյն ատեն կատարելապէս երջանիկ կ'ըլլամ : » Սակայն միւսին հաճելի ըլլալու համար , հաւանեցաւ օր մ'եւս սպասել :

Իրիկուան դարբինը երկու տոպրակ առաւ կռնակը , որպէս զի զանոնք լեցընէ , և դէպ ի բլուր ճամբայ ելաւ : Նախորդ գիշերուան պէս , տեսաւ որ փոքրիկ էակները կ'երգէին ու կը պարէին : Ծերունին նշան ըրաւ որ ածուխ առնէ : Դարբինը գրպաններն ու տոպրակները լեցուց կրցածին չափ , ուրախութեամբ իջեւան դարձաւ և հագուստներովը քընացաւ : « Երբ որ ոսկիս սկսի ծանրանալ , կ'ըսէր ինքնիրեն , կզգամ . » եւ վերջապէս խորթալ սկսեց , երազելով թէ յաջորդ օրը Կրետոսի պէս հարուստ պիտի արթննայ :

Երբ աչքերը բացաւ , առաջին գործն եղաւ գրպանները նայիլ : Բայց աւաղ , մի միայն սեւ ածուխ գտաւ : « Գոնէ , ըսաւ ինքնիրեն , առջի գիշերուան առած ոսկիս մնաց քովս » Գնաց նայեցաւ զայն ,

բայց տեսաւ որ այն գոկին ալ ածուխ եղեր էր։ Իւր սեւցած ձեռքը ճակտին տարաւ և տեսաւ որ գլուխն ու ծընօտը լերկ էին։ Ստոյն տակաւին իւր ամբողջ թշուառութիւնն այս չէր քիչ վերջը նշմարեց որ կուրծքին վրայ ալ կուզ մը լարձրացեր էր։

Այն ատեն զգաց որ իւր ընչաքաղցութեան պատիժը կը կրեր և սկսաւ հեծկըլտալ։ Բարի դերձակը, որ այս հեծկըլտունքները լսելով արթնցեր էր, կըրցածին չափ միտթարեց զայն՝ ըսելով։ «Մենք ընկեր ենք, միասին պտտեցանք, հետս կեցիր, և իմ հարստութիւնս կըրնայ երկուքս ալ սնուցանել։»

Խօսքը պահեց, բայց դարբինն սլաք տաւորեցաւ մինչեւ մահը երկու կուզ կրել և իւր լերկ գլուխը գտակի մը տակ ծածկել։

ՀԱՍԱՌՈՑ ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ե Ր Ո Ւ Ս Ա Ղ Է Մ Ի

ԵՒ

ՍՐԱՍՏԱՆ ՏԵՂԱՆՑ

ԳԼՈՒԽ Ե.

Սուրբ Յարութեան տաճարն

(Շարունակութիւն տես քիւ 40)

Ս. Երուսաղէմայ մէջ առաջին, գլխաւոր և ամբողջ Քրիստոնէից ուխտագնացութեան միակ նպատակն համարուած Սրբաւայրն է Տեառն մերոյ և Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի Ս. Գերեզմանն, և Ս. Գողգոթայն, որք կը գտնուին Ս. Յարութեան հոյակապ Տաճարին մէջ։

Աւանդութիւնը կ'ըսէ, թէ Նախահօր Ադամին դրախտէն արտաքսուելէն և մահուանէն յետոյ Հրէաստանը ընդունեց նորա նշխարքը, որուն գլուխը թաղուեցաւ այն տեղն ուր կոչեցաւ Կրօնիօն (Craniion)՝ այսինքն «Տեղի Գաղաթան» այն է Գողգոթայն։

Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս եւս իսալեցաւ Գողգոթային վրայ, և թաղեցաւ մերձ ի Գողգոթայ, և Երեք օրէն յետոյ յարեաւ ի մեռելոց յաղթելով մահուան զօրութեան։ Յետ այնորիկ Քրիստոնէութիւնն հսկայաքայլ յառաջդիմելով Գողգոթայն և Գերեզմանն սկսաւ վեճարդ և պատիւ ընդունիլ նորընծայ հաւատացեալներէն, ուրկէ Փրկչն մեր Յարութիւն առած էր։

Տիտոսը Ս. Երուսաղէմն պաշարած ժամանակը, Ս. Երուսաղէմի այն ժամանակուայ Եպիսկոպոսն էր Սիմէօն կամ Շմաւօն Կղէովպոյ՝ եղբայր արդարոյն Յակովբայ, որ պաշարման վտանգներէն զերծ մնալու համար բազում Քրիստոնէից հետ Յորդանան գետէն անդին Բելլա քաղաքին մէջ ապաստանեցաւ, և երբ հանդարտութիւնը տիրեց վերադառնալով ի Ս. Քաղաքն անմիջապէս ժողովեց Գողգոթայն և Ս. Գերեզմանն, որոնք սկսան կրկին յարգու պատիւ ընդունիլ ի Քրիստոնէից։

Առաջին անգամ Ս. Տեղիքը լինող և պահպանող Հայոց Արքար թագաւորի Քրիստոնէայ թագուհի Հեղինէի վերջ, որուն Ս. Գերեզմանին վրայ չինած մատուռն «Աշխարհամատարան» կը կոչուէր, երկրորդ անգամ՝ Հէլինէի և որդւոյն մեծին Կոստանդիանոսի կայսեր, և մեր Տրդատայ թագաւորի ժամանակ և արքայական ծախիւք լինուեցաւ Ս. Յարութեան Գերեզմանն և Տաճարն, որ բաւական ժամանակ չէն մնաց։ Պարսից Խոս-

րով թագաւորը 615 թուականին աւերեց, և սակայն քիչ միջոցին մէջ դարձեալ նորոգուեցաւ:

Գմբէթին նորոգութիւնն Օսմանեան մեծազօր տերութեան խնամօք, և Գաղղիոյ ու Ռուսիոյ Տէրութեանց գրամական մասնակցութեամբ եղաւ, որուն համար վեց հարիւր հազար Փրանք ծախք գնաց կ'ըսուի:

Այս հոյակապ տաճարին մէջ, երեք աղբեր առանձին և ընկերովի իրաւունք կը վայելեն, և Աստուածային պաշտամանց արարողութիւնք կը կատարեն, իւրաքանչիւր աղգ ըստ իւր եկեղեցական կարգաց՝ այս աղգերն են Հայք, Յոյք և Լատինք: Մասնաւորապէս Խալտիք և Ասորիք իրր հետեւակը Հայոց: Առաջին երեք աղգերը, նաեւ Գալտիք իրենց սեփական եկեղեցի և մատուռներէն ի զատ, ունին նաեւ բնակութեան տեղի Սոյն Տաճարին մէջ:

Այս համառօտ տեղեկութենէ յետոյ, սկսինք տեղագրել և նկարագրել Ս. Յարութեան Տաճարն իւր ամէն մանրամասնութեամբը:

Ս. Յարութեան երկփեղկեայ մեծ դուռն դէպ ի հարաւ կը նայի, և հասարակօրէն գոց կը մնայ: Դրան բանալիները դռնապան Մահմետականաց քով կը պահուին, ըստ կայսերական հրովարտակի մը, զոր ունին սոյն Մահմետականք իրենց ձեռքը, և որ նաեւ կը վայելեն յորդուոց յորդի և ցեղական, սակայն հարկ է գիտնալ թէ դրան բանալին պահելու իրաւունքն մէկ ցեղին է, և դուռն բանալու իրաւունքն ուրիշ ցեղի մը կը պատկանի: Դրան բացման ժամանակ երկուքն ալ դրան առջեւ ի միասին կը դրտնուին և ի միասին կը բանան:

Հայոց, Յունաց և Լատինաց Տեսուչ վարդապետներն միայն իրաւունք ունին

դռնապաններն կանչել տալով դուռն բանալ և փակել տալ, երբոր և որ ժամանակ որ ուզեն: Ո՛չ ոք, և ո՛չ ալ դռնապանք կարող են ինքնին դուռը բանալ: Հին ժամանակը դուռն, երբեմն օրերով և շաբաթներով գոց կը մնար, բայց այժմ գրեթէ ամէն օր առաւօտուն և երեկոյին, մանաւանդ պատարագի և հանդիսաւոր օրերուն և վերջապէս պէտք եղած ամէն պարագաներուն մէջ կը բացուի: Դրան բացման համար յիշեալ դռնապանաց որոշեալ վճարք մը կայ, որ կը վճարուի դուռը բանալ տուող միաբանութեան կողմէն:

Երեք աղգերը մէյ մէկ յատկացկալ մարդ ունին, որ «Երկրորդ թարգման» (իբրևի) կ'ըսուի, և Յունաց կողմէն դրուած նաեւ մէկ հատ ալ «Ազգարար» կայ: Երբ դուռը սլտի բացուի, բանալ տուող աղգի թարգմանն յիշեալ «Ազգարար» միջոցաւ դռնապանաց լուր կը շրկէ, որ գալով դուռը կը բանան ներկայութեամբ «Երկրորդ թարգմանին»: «Ազգարար» դրան բացումէն մինչեւ փակումը զգոյշ և արթուն մնալու պարտաւոր է, որպէս զի երբ դրան բացումը ազգարարուի, անմիջապէս երթայ թէ՛ դռնապանաց և թէ՛ միւս երկու վանքերու լուր տայ. այս և այսպիսի պատճառներով թէ՛ «Ազգարար» ր, թէ՛ «Երկրորդ թարգման» բաժանակից են դռնապանաց ստացած դրամին:

Դրան բացման համար երեք աղգերն նշանի փոքրիկ զանգակներ ունին և հատ մ'ալ Գալտիք: Երեք աղգէն որն որ դուռը բանալ ուզէ նախ անոր զանգակը կը քաշուի և ապա միւսներունը կարգաւ, օրինակի համար, եթէ Հայք դուռը բանալ ուզեն, նախ իրենցը, ապա Լատինացը, ետքը Յունաց և վերջը Գալտոց զանգակները կը քաշուին: Եթէ Լատինք

լինին դուռը բանալ տուողը, նախ իրենց ապա Յունաց, ետքը Հայոց և Գալտոց: Իսկ եթէ Յոյնք բանալ ուղեն, նախ իրենց, ապա Լատինաց, և ետքը Հայոց և Գալտոց զանգակները կը քաշուին: Թէ և Գալտիք նշանի զանգակ ունին, բայց դուռ բանալ և փակել տալու իրաւունք չունին. եթէ պատահաբար դործ մ'ուներնան Հայոց տեսչին կը դիմեն և կը խնդրեն որ դուռը բանալ տայ, բայց սա միայն կայ որ, Գալտեան կիւրակէին Հայերն առանց սպասելու անպատճառ դուռը բանալ կուտան Գալտոց համար. և այն օրն դռնապանաց կը վճարուի 25 զրշ. Հայոց կողմէն:

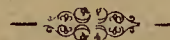
Հայք կամ Յոյնք երբ պատարագի դուռ ունենան, առջի իրիկուընէ միմեանց՝ ինչպէս նախ Լատինաց լուր կուտան, որպէսզի Ս. Գերեզմանին վրայ գիշերային մատուցուելիք պատարագները սակաւ ինչ կանուխ մատուցուին. որպէս զի Ժողովրդոց Ս. Գերեզմանը ընելիք ուխտին արգելք չլինին, Հայք և Յոյնք եթէ մի և նոյն օրը պատարագի դուռ ունենան, դուռը Յոյնք կը բանան Հայք փակել կ'ուտան: Մի և նոյն կերպիւ կըլլայ նաև ամէն հանդիսաւոր օրերն երբ Հայք և Յոյնք ի միասին կը կատարեն:

Դռնապաններն՝ ամէնօրեայ և պէտք եղած ամէն պարագաներուն մէջ բացուած դրան համար, որ հասարակ դուռ կըսուի, 110 փարայ կ'առնեն, որուն 65 փարան դռնապանաց 25 փարան « Իքիմնիկ » և 20 փարան « Աղգարարին » է: Իսկ պատարագ եղած օրերուն, որ Պատարագի դուռ կ'ըսուի 10¹/₂ զրշ. որ դռնապանաց և « Իքիմնիկ » մէջ կը բաժնուի: Եւ հանդիսաւոր օրերու և թափօրներու ժամանակ բացուած դրան, որ Հանդիսաւոր դուռ կըսուի 45 զրշ.

կ'առնեն, որուն մէկ զրշ. Սղգարարին և 44 զրշ. դռնապանաց է. « Իքիմնիկ » ասկէ բաժին չունի: Վերջին պարագային մէջ դրան երկու փեղիերն ալ կը բացուին. Դռնապանաց վճարուած վերեւ նշանակեալ վճարքներէն զատ որք սահմանեալ են, տարուան միջոցին մէջ չորս անգամ 10¹/₂ ական զրշ. և ամէն Մայիս ամսոյ սկիզբն ալ 1200 զրշ. որոշեալ պարգեւ մը կայ: Գրեթէ այսպէս կամ քիչ տարբերութեամբ կը վճարեն նաև Յոյններն. Լատինաց այս վճարքի մասին ունեցած սովորութիւննին բոլորովին տարբեր է.

ՏՐԴԱՏ ՎՐԴՊՏ. ՊԱԼԵԱՆ

(Շարունակելի)

Ժ. Ա. Մ. Ա. Ն. Ա. Կ. Ե. Ն. Ռ. Ե.

(Ֆ. ՀԸՆԴ)

Շողեկառաց կառախումբ մը կայծակի արագութեամբ կ'առաջանար երկաթուղւոյն վրայէն. երկաթուղւոյն մէկ կողմը ճանրան երկուքի կ'առաջնորդէր և քիչ մը անդին դարձեալ կ'միանար. երբ վարէն եկող կառախումբը այդ բաժինին մէկ կողմէն անցնէր, վերջէն եկողն ալ միւս կողմէն կանցնէր, որով ապահով կերթեւեկէին: Երկաթուղւոյն սահապան երկրաչափը քչիկ մ'ուշ մնաց. այնչափ քիչ միջոց մ'էր որ այն ատեն երբ վերէն եկող կառախումբը կոր գիծին մէջ պիտի մնար, որպէս զի վարէն եկողը անցնի, գիծը քիչ մը շեղեցաւ, բայց կը յուսարթէ՝ արագութեամբ պիտի անցնէր այդ բաժինն: Վարէն եկող կառախումբն ալ ճիշդ նոր անցնելու վրայ էր. . . ակնթարթի մէջ սոսկալի ընդհարում մ'ե-

ղաւ . անոր յաջորդեց աղաղակ մը և բա-
խիւն մը , և յիսուն ոգիք յաւիտենակա-
նութեան փոխեցան . և այս ամենն այն
պատճառաւ եղաւ , քանզի երկրաջափ
պահապանն քիչ մը ուշ մնացած էր :

Ահագին ճակատամարտ մը կը մղուէր ,
ուրիշ ժամէ ի վեր գունդ գունդի ետեւ
ղրկուած էր բլրի մը ստորոտն բանակ
դնող թշնամւոյն վրայ : Արեգակը խո-
նարհելու վրայ էր , երբ այդ յամառ դի-
մադրուղաց նոր զօրք , նոր օգնութիւն
երեւցաւ հորիզոնին վրայ : Այդ զօրքը
դեռ չհասած , պէտք էր վճռական յար-
ձակմամբ մը դրաւել թշնամւոյն դիրքը ,
ապա թէ ոչ ամէն բան պիտի կորսուէր :

Զօրաց գումարտակ մը՝ որ մերձակայ
գիւղին մէջ կ'սպասէր՝ օգնութեան կան-
չուեցաւ . եթէ ժամանակին հասնէր ,
յաղթութիւնն ապահովեալ էր : Մեծ աշ-
խարհակալն՝ վստահ լինելով որ այդ
գունդը պիտի հասնէր , իւր պահպանո-
ղական դիրքը յարձակողականի վերա-
ծեց , և ամբողջ բանակը դէպ ի բլուրն
գոռն տուաւ : Համայն աշխարհ գիտէ
հետեւանքը :

Կրուշի զօրապետը չերկեցաւ , կայսե-
րական պահապան զօրքն յետս մղուեցաւ ,
վաթէրլօ կորսուեցաւ և Նաբոլէոն մե-
ռաւ իրրեւ բանտարկեալ ի սուրբ Հե-
ղինէ կղզին . քանզի իւր զօրապետնե-
րէն մին քիչ մը ուշ մնաց :

Առևտրական շրջանի մէջ խիստ մեծ
գործեր ընող ընկերութիւն մը երկար
ժամանակ մաքառեցաւ սնանկութեան
դէմ : Ընկերութիւնն ահագին գումար-
ներ ունէր ի ֆալիֆոռնիա , զոր խընդ-
րեց նամակաւ , որ անմիջապէս ղրկուի

որոշեալ ժամանակի մը մէջ : Եթէ ժա-
մանակին հասնէր , իր պատիւն , վարկը
և ապագան պիտի բարուղէր և աղա-
տէր : Բայց շաբաթ շաբաթի յաջորդեց
առանց ակնկալեալ ոսկին բերելու :

Վերջապէս հասաւ աղետալի և չարա-
շուք օրը , յորում ընկերութիւնն պար-
տաւորեալ էր վճարել շատ մը պարտա-
տոմսեր , որք մեծ մեծ գումարներու
կը յանգէին :

Հեռագրաւ լուր առնուեցաւ որ այն
աւտու ֆալիֆոռնիոյ շոգենաւն պիտի
հասնէր . ուստի հարցուեցաւ թէ ընկե-
րութեան համար ուէ բան մը կ'բերէ՞ր :
— Պատասխան եկաւ թէ « Ոչ » . և այն
մեծ ընկերութիւնն սնանկացաւ :

Հետեւեալ շոգենաւն գրեթէ երկու
միլիոնի մօտ գումար մը բերաւ . բայց
չա՛տ ուշ էր : Մեծ ընկերութիւնն կոր-
ծանեցաւ , քանզի իրենց ֆալիֆոռնիոյ
թղթակիցն քիչ մը ուշ մնացած էր :

Դատապարտեալ մարդ մը կախուելու
կը սարուէր . ասիկա մարդ մը մեռու-
ցած էր արդարացի վրէժխնդրութեան
զգացմամբ և երրորդ մը փրկելու հա-
մար : Բոլոր քաղաքը համակիր էր և կը
պահանջէր որ դատապարտեալն ազատ
թողուի : Հաղարաւոր ստորագրութեամբ
աղերսագիրներ ղրկուեցան Նահանգա-
պետին որպէս զի մարդուն յանցանքը
քաւուի : Առջի գիշերը նպաստաւոր պա-
տասխան մը եկած էր . թէ և դեռ հը-
րամանագիրն հասած չէր : Սակայն քա-
ղաքապետը կը յուսար որ մի քանի ժա-
մէն կը հասնէր : Այսպէս առաւօտն ան-
ցաւ առանց սուրհանդակին երեւալուն :

Վերջին րոպէն զարկաւ :

Մարդը կառաւիքարանին վրայ հանուե-
ցաւ և սնտուկին վրայ նստաւ , ամէն ոք

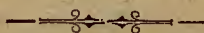
յուզուած էր և աչքը ճամբուն վրայ էր : Գլխարկը աչքին վրայ իջուցին , որոշեալ նշանը տրուեցաւ և ահա օդին մէջ անգլուխ մարմին մը կը ճօճէր :

Ճիշդ այդ միջոցին հեռուէն ձիաւոր մը տեսնուեցաւ , որ բլրէն վեր կ'արշաւէր , իր ձին վրիթալով կը սուրար : Իր աջ ձեռքը բռնած էր ծրար մը և կը ցըցընէր ժողովրդեան :

Ասիկա էր սուրհանդակը որ ներողութեան հրամանագիրը կը բերէր . բայց աւաղ , շատ ուշ էր : Գրեթէ բոլորովին անմեղ մարդ մը խիստ անարգալից մահուամբ մը մեռաւ . քանզի ժամացոյց մը միայն երեք թողէ ետ մնացած էր , անանկ որ իր տէրն երեք թողէ ուշ մնաց :

Իմ սեմեկէս

Վ. Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

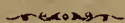
ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՆՔ

ԱՌՁԵՌՆ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՀԱՅԵՐԵՆԷ Ի ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ

(Յաշխարհիկ լեզուէ)

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՅ

ԿՈՄԻՏԱՍ Ա. ՈՍԿԵԱՆ

Սոյն երկիւզուեան Բառարան՝ որ կը պարունակէ 30000ի մօտ բառ , աւարտած լինելով՝ կազմեալ կը վաճառի մայրաքաղաքիս բոլոր Հայ գրավաճառաց քով , ի գին մէկ արծաթ մէճիւր :

Շատ գնողաց գոհացուցիչ զեղչ կ'լինի : Վաճառման կեդրոնատեղին է՝ հանգրիսիս տպարանն :

ՊԱՅԱՊԱՆ ՀՐԵՇՏԱԿԻ ՊԱՆԴՈԿԸ

Թարգմանիչ — ԳՐԻԳՈՐ Կ. ՏԻԼՊԵՐ

Հրատարակիչ — ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Սոյն սքանչելի և բարոյալից վէպն , որ յատկապէս մանկանց համար չինուած է , խնամօք թարգմանուած , մաքուր տպագրութեամբ և զեղեցիկ պատկերներով զարդարուն , արդարեւ արժանի է մանկանց տրուելու իրր օգտակար եւ արդիւնաւոր գիրք մը :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՆ

ՄԵԾԻՆ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻ

Ի ձեռագրով էր զոթի

Թարգմանեց. — Յ. Հ. ձԵՃԻՋԵԱՆ

Սոյն յոյժ հետաքրքրական և հրահանգիչ ընտիր թարգմանութիւնն զոր արդէն հրատարակուած է մաս առ մաս « Բիւրակն » ի մէջ , այժմ աւարտած լինելով՝ բազում ընթերցասիրաց թախանձանօքն և վերստին զգուշաւոր սրբագրութեամբ եղած է առանձին գրքոյի մը որ երեք հարիւրէն աւելի երեսներէ կը բաղկանայ :

Գինն է 6 դահեկան :

Շատ գնողներու համար զեղչ կը լինի : Կը գտնուի ամէն Հայ գրավաճառներու քով , և նաեւ Զրաւաճառ Պօղոս աղայի խանութին , ի Պահճէ Գափու , կամ ուրիշ գլուխ :

ԽՆԴԻՐՔ ԲՈՒՐԱՍՏԱՆԻ

Առաջարկեալ խնդիրք

Թիւ 9 (Բուրաստան, Թիւ 9)

Թիւ 10 (» » 10)

Թիւ 11 (» » 10)

ԽՆԴԻՐ 12⁷

30 քառակուսի մէթր տարածութիւն ունեցող ուղղանկիւն եռանկեան մը բարձրութիւնն ու խարիսխը գտնել, ծանօթ ըլլալով հակուղիղին երկայնութիւնը, 13 մէթր:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ 8⁷ ԽՆԴՐՈՑ

Խնդրոյն պայմանները անմիջապէս կուտան մեզ հետեւեալ երկու հաւասարութիւնները,

$$10 + + \frac{1}{2} = (+ + \frac{1}{2}) \quad (1)$$

$$10 \frac{1}{2} + + = 2 (+ + \frac{1}{2}) \quad (2)$$

+ տասնաւորին և $\frac{1}{2}$ միաւորին արժէքը կը ներկայացնեն:

Արդ, (1) հաւասարութենէն կ'ունենանամք

$$+ = +\sqrt{25} - 9 \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + 5$$

եւ (2) հաւասարութենէն՝

$$+ = 8 \frac{1}{2}$$

(1) + ի արժէքն (2)ին մէջ անցնելով կ'ստանամք,

$$+ \sqrt{25} - 9 \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + 5 = 8 \frac{1}{2}$$

$$\text{Թորմէ } + \sqrt{25} - 9 \frac{1}{2} = 9 \frac{1}{2} - 5$$

$$\text{Կամ } 25 - 9 \frac{1}{2} = (9 \frac{1}{2} - 5)$$

$$\text{Ամփոփելով } - 9 \frac{1}{2} = 81 \frac{1}{4} - 90 \frac{1}{2}$$

Հաւասարութեան երկու անդամներն ալ ալ — $9 \frac{1}{2}$ ով բաժնեկող

$$1 = - 9 \frac{1}{2} + 10$$

եւ յորմէ վերջապէս կ'ըլլայ

$$\frac{1}{2} = 1$$

Ուրկէ դիւրին է գտնել նաեւ + ի արժէքն, որ կ'ըլլայ 8. Հետեւաբար խնդրուած տասնաւոր Թիւն է 81.

Անուանք լուծողաց

Ազնիւ պարոնայք Հայկ Կ. Կիւլպէնկեան. Մկրտիչ Ս. Պալեան. Գարեգին Մ. Գրաճեան. աշակերտք Անաթօլի քօլէճին ի Մարզուան: Համբարձում Գ. Չննողեան, Էնկիրիւ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 13 ՀԱՆԵԼՈՒԿԻ

Փ գիրը

Չոր լուծեցին, ազնիւ պարոնայք. Յովսէփ Յ. Տօրիկեան. — Յակոբ Ուղուրլեան. — Մկրտիչ Պալեան. — Մանուէլ Բիւրքճեան. — Միհրան Քէյֆսիզեան. — Հայկ Կիւլպէնկեան. — Գարեգին Մ. Գրաճեան. — Աշակերտք Անաթօլի քօլէճի, ի Մարզուան. — Սամուէլ Խ. Մանասեան, ի Մարզուան. — Սեդրակ Գ. Ֆէնէրճեան, ի Մարզուան:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 14 ՀԱՆԵԼՈՒԿԻ

Ղ գիրը

Չոր լուծեցին, ազնիւ պարոնայք. Յովսէփ Յ. Տօրիկեան. — Յակոբ Ուղուրլեան. — Մկրտիչ Պալեան. — Մանուէլ Բիւրքճեան. — Միհրան Քէյֆսիզեան. — Հայկ Կիւլպէնկեան. — Գարեգին Մ. Գրաճեան. աշակերտք Անաթօլի քօլէճի, ի Մարզուան. — Սեդրակ Գ. Ֆէնէրճեան, ի Մարզուան:

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ — ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Տպագր. ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ — Պոլիս, Էսքի Զապրիէ ճառտեսի, քիւ 63